

**GLOBAL MUAMMOLARNING MILLIY VA MINTAQAVIY DARAJADAGI
YECHIMLARINI TOPIISH INSON QADRINI YUKSALTIRISH VA ERKIN
FUQAROLIK JAMIYATINI YANADA RIVOJLANTIRISH ORQALI
XALQPARVAR DAVLAT BARPO ETISH**

Ergasheva Muxlisa Abdulla qizi
Termiz davlat pedagogika instituti magistranti

Annotatsiya: Bugungi kunda insoniyat shunday davrga kirdiki, biror muammo faqat bitta davlat chegarasida qolmayapti. Iqlim o'zgarishi bo'ladimi, pandemiya bo'ladimi, suv tanqisligi yoki migratsiya bo'ladimi — bularning birontasini alohida davlat yolg'iz hal qila olmaydi. Shu sababli global muammolarga yechim izlash masalasi insoniyatning umumiy vazifasiga aylanib ulgurgan.

Kalit so'zlar: global, muammo, dunyo, siyosiy, ijtimoiy, jamiyat, ijtimoiylik.

Annotation: "Today humanity has entered such an era that no problem remains within the borders of a single country. Whether it is climate change, a pandemic, water scarcity, or migration — none of these can be solved by an individual state alone. Therefore, the search for solutions to global problems has become a common task of humanity."

Keywords: global, problem, world, political, social, society, sociality."

Global muammolarning tub mohiyati va ular keltirayotgan murakkabliklar

Global muammolar oddiy ko'ringan biror iqtisodiy yoki texnik masala emas, balki butun dunyo miqyosida siyosiy, ijtimoiy, ekologik va madaniy hayotga kuchli ta'sir ko'rsatadigan jarayonlardir. Ularning har biri insonning kundalik hayoti, kelajagi va farovonligiga bevosita bog'lanib qolgan. o'zgarishi – insoniyat tarixidagi eng katta tahdid. Yer sayyorasidagi haroratning oshishi, qurg'oqchilik, suv havzalarining qisqarishi shunchalik avj olganki, bu jarayonlar nafaqat ekologik muammolar, balki siyosiy tangliklar, migratsiya oqimlari, qishloq xo'jaligida hosildorlikning pasayishi kabi katta oqibatlarni keltirmoqda. Osiyo mintaqasida suv resurslarining kamayishi davlatlar o'rtasida keskinlik keltirib chiqarish xavfini oshirmoqda. Real hayotda suv bo'lmasa, ham iqtisodiyot, ham sanoat, ham turmush izdan chiqadi.

Ijtimoiy tengsizlik – jamiyatning ichki beqarorligi manbai. Bugungi global iqtisodiy tartib shundayki, katta boylik uncha ko'p bo'lmagan guruh qo'lida jamlanmoqda, aholining katta qismi esa kambag'allik bilan kurashmoqda. Bu jarayon davlatlar ichida ijtimoiy norozilik, zo'ravonlik, migratsiya, jinoyatchilikning ortishiga sabab bo'ladi.

Davlat qanchalik rivojlangan bo'lmasin, agar ta'lim, sog'liqni saqlash, bandlik, ijtimoiy himoya tizimi kuchsiz bo'lsa, global muammolar uning iqtisodiy-ijtimoiy immunitetini oson sindiradi. Raqamli xavfsizlik – zamonaviy dunyoning yangi maydoni

Texnologiyalar qulaylik yaratgani bilan, ular yangi xavflarni ham yuzaga keltirdi. Endilikda davlatlar o'rtasidagi kurash qurollar bilan emas, axborot maydoni, kiberhujumlar

va ma'lumotlar manipulyatsiyasi orqali borayapti. Bu jarayon jamiyat tafakkuriga, siyosiy barqarorlikka va hatto saylovlarga ta'sir ko'rsatmoqda. Milliy darajadagi yechimlarning mohiyati: Inson qadri – bosh tamoyil. Hech bir global muammoni hal etishdan avval davlat avvalo ichkarida mustahkam bo'lishi shart. Bu esa davlatning har bir qarori, har bir siyosati markazida inson qadri turishi bilan boshlanadi.

Inson qadri – adolatli va xalqparvar davlatning poydevori. Agar davlat fuqarosiga munosib hayot yaratmasa, uning huquqlarini himoya qilmasa, bilimli va sog'lom avlod tarbiyalashga qarasa, bunday davlat tashqi muammolarni hal eta olmaydi. Shu sababli davlat: har bir insonning huquq va erkinliklarini kafolatlashi,

ijtimoiy tenglikni ta'minlashi,

adolatni ustuvor qilishi,

korruptsiya ildizini kesishi shart.

Odam o'zini davlat himoyasida his qilsa, u jamiyat va kelajakka ishonadi.

Ta'lim – global muammolarning eng katta yechimi

tafakkur qiladigan,

tanqidiy fikrlaydigan,

texnologiyalarni biladigan,

ekologik mas'uliyatli,

raqamli savodli,

bo'lishi kerak.

Chunki ertaga aynan mana shu yoshlar global muammolarga javob topadigan mutaxassislar bo'ladi. Sog'liqni saqlash – har bir davlatning hayotiy zarurati

Pandemiya hammaga ko'rsatdi: sog'liqni saqlash tizimi qanchalik kuchli bo'lsa, jamiyat shunchalik barqaror bo'ladi. Har bir inson arzon va sifatli tibbiyotga ega bo'lishi — bu inson qadri degani. Mintaqaviy yechimlar: Yagona muammoga yagona yondashuv.

Global masalalar, ayniqsa ekologik va xavfsizlik bilan bog'liq muammolar mintaqaviy darajadagi hamkorliksiz hal bo'lmaydi. Suv resurslarini boshqarish – mintaqa taqdiri

Suv – mintaqaning kelajagi. Agar davlatlar suvdan adolatli foydalansa, hammaning foydasi bo'ladi. Ammo to'g'ri boshqaruv bo'lmasa, mintaqada kelajakda keskin siyosiy vaziyatlar kelib chiqishi mumkin. Mintaqaviy iqtisodiy integratsiya Davlatlar bir-biri bilan iqtisodiy aloqalarni kuchaytirsalar: bojxona yengillashadi, savdo ortadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi, texnologiya almashinuvi kuchayadi. Bu esa global tahdidlarga qarshi iqtisodiy tayanch yaratadi. Mintaqaviy xavfsizlik tizimi Terrorizm, narkotrafik, noqonuniy migratsiya — bular bir davlatning emas, butun mintaqaning muammosidir. Birgalikda kurashilgandagina natija yaqqol bo'ladi. Xalqparvar davlat barpo etish: Inson qadrini yuksaltirishga asoslangan model. Bugungi kunda dunyodagi eng barqaror, eng taraqqiy etgan davlatlarning barchasi inson qadri ustiga qurilgan. Xalqini qadrlagan davlat:

adolat beradi,

fuqarosiga qulaylik yaratadi,

yoshlarni qo'llab-quvvatlaydi,

ayollar, bolalar, nogironligi bo‘lganlar uchun imkon yaratadi, so‘z erkinligini kafolatlaydi.

Bunday davlatda jamiyat davlatga ishonadi, davlat esa jamiyat bilan hamkorlikda ishlaydi. Shunda global muammolar oldida qo‘rqinch emas, balki birlik, mas’uliyat va kuch paydo bo‘ladi.

Xulosa

Global muammolar — insoniyatning umumiy sinovi. Bu sinovdan muvaffaqiyatli o‘tish uchun davlatlar avvalo ichki tizimini mustahkamlashi, inson qadrini eng oliy ustuvorlikka aylantirishi, kuchli fuqarolik jamiyati yaratishi va mintaqaviy hamkorlikni kuchaytirishi shart.

Inson qadri yerga qo‘yilgan poydevor bo‘lsa, xalqparvar davlat, barqaror jamiyat va adolatli kelajak barpo bo‘ladi. Global tahdidlarga qarshi eng katta kuch — aynan mana shu qadriyatlar, hamjihatlik va ma’rifatdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. “Barqaror rivojlanish maqsadlari” — BMT rasmiy hujjatlari.
2. Karimov I.A. “Yuksak ma’naviyat — yengilmas kuch”.
3. Mirziyoyev Sh.M. “Inson qadri uchun” tamoyili asosidagi nutqlar va strategik hujjatlar.
5. Ulken, H. Z. Küresel sorunlar ve çağdaş yaklaşımlar. Ankara: Bilge Yayınevi, 2020.
4. Castells M. Axborot asri: iqtisodiyot, jamiyat va madaniyat.
6. To‘xtayev B. “Globallashuv jarayonlari va ijtimoiy xavfsizlik”.
7. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
8. Xolboyev A. “Fuqarolik jamiyati va demokratik islohotlar”, ilmiy maqolalar to‘plami.